

De heer F. Wagenvoort
Beleidsmedewerker NIFP
Per email: f.wagenvoort@dji.minjus.nl

Den Haag, 30 juli 2015

Geachte heer Wagenvoort,

Inzake: reactie op beleid rapportage NIFP

Naar aanleiding van het emailbericht van Caroline Hazewinkel met bijlagen d.d. 17 juli 2015, bericht ik u als volgt.

Toerekenen

In de brief van J.C. Zwemstra d.d. 15 juli 2015 wordt als eerste verwezen naar de in 2013 door de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie gepresenteerde richtlijn psychiatrisch onderzoek en rapportage in strafzaken. Dezerzijds is met grote verbazing kennis genomen van de wijze totstandkoming van de richtlijn. Op 20 januari 2010 zond ik de heer prof. dr. J. van der Gaag, verbonden aan de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie en de heer drs. E.J. Heijdelberg verbonden aan het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie commentaar op de toentertijd nog concept richtlijn psychiatrisch onderzoek en rapportages strafzaken namens strafrechtadvocaten mr. F.H. Holthuis, mr. W. Anker en mijzelf. Ik doe u bijgaand kopieën toekomen van mijn faxberichten aan de genoemde personen en het inhoudelijke commentaar.

Op voornoemd commentaar op de genoemde richtlijn die in 2010 nog in concept was hebben de genoemde strafrechtadvocaten en ik nimmer enige reactie ontvangen.

Postbus 95556
2509 CN Den Haag

Abraham Patrasstraat 5
Den Haag

Telefoon (070) 347 01 11
Telefax (070) 382 55 47
www.nolet-advocaten.nl

BTWnr. NL8049.58.476B01
KvK nr. 27340879

gen. Dat roept direct vragen op of de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie wel transparant wenst te zijn en openstond en/of staat voor kritiek. Helaas herhaalt de geschiedenis zich. Hoewel ik thans als advocaat kennelijk in staat ben gesteld een laatste kritische blik op het voorgenomen beleid te formuleren mag gezegd worden dat dit een uiterst laat stadium betreft. Uit de tweede bladzijde van bijlage 2 van de genoemde brief van de heer J.C. Zwemstra d.d. 15 juli 2015 blijkt dat er kennelijk overleg is geweest tussen het NIFP ten aanzien van hun aanvankelijke concept-standpunt met de opdrachtgevers. Als opdrachtgevers worden genoemd het openbaar ministerie, de zittende magistratuur en het NRGD. De advocatuur ontbreekt. Dit is een gemiste kans. Niet vergeten dient immers te worden dat de advocatuur zelfstandig, doch ook via tussenkomst van het openbaar ministerie en de zittende magistratuur verzoeken kan indienen om gedragskundige rapportages tot stand te brengen.

Mede door het werk van de taskforce TBS, maar ook door het werk dat is verricht naar aanleiding van het akkoord van Lunteren, lijkt er een positieve beweging te zien te zijn in het TBS-veld. Mogelijk zou één der doelstellingen hiermee behaald kunnen worden, erop neerkomende dat het vertrouwen van onder andere magistratuur en advocatuur in de TBS maatregel wordt hersteld. Het zou bijzonder schadelijk zijn indien ten aanzien van de advocatuur, onder andere doordat zij pas in een zeer laat stadium worden betrokken bij wijziging van het beleid bij het NIFP afdaalt, mogelijk zelf tot een lager niveau dan het al was. Niet alleen speelt in dit verband het formele proces een rol, doch ook de inhoud.

Bij de totstandkoming van de richtlijn van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie werd opgemerkt dat de zogenaamde vijfpuntschaal niet objectiveerbaar zou zijn. Het is echter ook nooit de bedoeling geweest dat de vijfschalen harde en scherpe grenzen aanlegt, maar wel de rapporteur meer mogelijkheden biedt om de rechter uit te leggen welke afwegingen zijn gemaakt om tot een bepaald advies te komen. Het is de rechter die uiteindelijk de beslissing dient te nemen. Van belang is dat de adviezen omtrent delictgevaarlijkheid van een verdachte zo gedetailleerd

mogelijk worden toegespitst op een individu in plaats van op de algemene situatie. De vijfpuntenschaal lijkt hiervoor meer mogelijkheden te bieden dan het thans voorgenomen beleid.

Het gevaar blijft bestaan dat bij het voorgenomen beleid van het NIFP de rapporteurs in grovere lijnen zullen denken en ook rapporteren. Bepaald niet uit te sluiten is dat deskundigen weinig behoefte zullen hebben om bijvoorbeeld een discussie te voeren omtrent de vraag in hoeverre iemand enigszins verminderd of verminderd toerekeningsvatbaar is te achten op grond waarvan het verkeerde motief het nieuwe beleid zal worden omarmd. Het kan ook zijn dat die behoefte er wel is, doch zulks domweg als te ingewikkeld wordt gezien. Het nieuwe beleid biedt alsdan een makkelijke weg. Het uiteindelijke risico kan zijn dat de procesdeelnemers niet meer zullen begrijpen dat mogelijk vanuit een risico wordt terug geredeneerd terwijl onvoldoende wetenschap zal ontstaan over de toedracht van het delict. De nieuwe wijze van rapporteren zal deskundigen minder prikkelen om dieper op de persoon van de verdachte of veroordeelde in te gaan.

Door invoering van een voorgenomen beleid zal bij de jurist minder oog zijn voor nuances in de advisering waar het bij de vijfpuntenschaal wel het geval was. Het is reëel om te veronderstellen dat adviezen die onder de vijfpuntenschaal de conclusie omvatten “in verminderde mate toerekeningsvatbaar” in het nieuwe beleid ook “enigszins verminderd toerekeningsvatbaarheid” vanuit de vijfpuntenschaal zullen omvatten. Op die manier zullen oneigenlijke TBS adviezen in het leven worden geroepen.

Het voornemen bestaat thans kennelijk om de rapporteur eerst de vraag te stellen of het ten laste gelegde aan de verdachte in een verminderde mate is toe te rekenen, dan wel in het geheel niet. Vervolgens wordt dan een nadere vraag gesteld of er vanuit gedragskundige bevindingen aanleiding is om het advies om het ten laste gelegde in verminderde mate toe te rekenen nader te differentiëren is. In de eerste plaats leest het nogal verwarrend als bijvoorbeeld eerst overwogen zal worden dat

er sprake is van verminderde toerekeningsvatbaarheid terwijl dat later weer moet worden teruggebogen naar enigszins. Bovendien, wat weten de procesdeelnemers nu indien op deze tweede subvraag ontkennend wordt geantwoord? Is er bijvoorbeeld een principiële reden om dit antwoord te geven, dan wel is er gewoonweg sprake van daadwerkelijke verminderde toerekeningsvatbaarheid conform de vijf-puntenschaal?

Conclusie

Eerder is gesteld dat het vertrouwen van de magistratuur en de advocatuur in de TBS lijkt toe te nemen, mede als gevolg van inspanningen van de taskforce TBS en het akkoord van Lunteren. Ten aanzien van de advocatuur heb ik uit diverse hoeken geluiden opgevangen dat dit vertrouwen onder druk kan komen te staan wanneer het nieuwe beleid van het NIFP wordt doorgevoerd. De advocatuur zal indien desondanks het voorgenomen beleid van het NIFP wordt doorgevoerd tot de navolgende reacties kunnen leiden.

1. Advocaten kunnen bij benoemingen van gedragsdeskundigen door officieren van justitie en/of rechters consequent vragen aanvullende vragen te formuleren erop neerkomende dat alsnog de vijf-puntenschaal zal worden gehanteerd. In dit verband kan ook een zogenaamde regiezitting bij de rechter-commissaris worden gevraagd.
2. Advocaten kunnen via de Wet deskundigen psychologen en psychiaters aanbevelen die het onderzoek omtrent de verdachte dienen te verrichten. Als het voorgenomen NIFP beleid standaard wordt kan de advocatuur ervoor kiezen niet aan het NIFP verbonden deskundigen te doen benoemen. In de recente praktijk is dit ook reeds geschied.
3. In het ergste geval zullen verdachten, nadat advocaten hun hebben voorgelicht omtrent het risico voor oneigenlijke TBS-adviezen, nog meer dan tot dusver het geval is, weigeren mee te werken aan gedragskundige rapportages. Vooral dit laatste zou vergaande consequenties kunnen hebben.

Aanpassing vraagstelling

Uit de meergenoemde brief van J.C. Zwemstra d.d. 5 juli 2015 blijkt ook dat NIFP rapporteurs wordt geadviseerd terughoudend te zijn met het formuleren van een prognose ten aanzien van de vraag wat de behandelduur zal zijn als de behandelaatregel wordt geadviseerd. Dit is jammer. De taskforce TBS heeft niet voor niets aangegeven dat de beantwoording van deze vraag bij pro justitie rapportages van belang kan zijn voor een verdachte en de procesdeelnemers bij een weging van de vraag of een eventuele maatregel proportioneel is.

In het bijzonder gelet op de contacten die ik had met een aantal personen (via taskforce TBS) zend ik hen een kopie van onderhavig commentaar. Dit betreft:

- Mr. G.J. de Haas van het Openbaar Ministerie;
- Mr. Y. van Kuijk van het Gerechtshof Arnhem;
- De heer G. van Goof;
- Mevrouw S. Koek;
- De heer A. de Groot;
- De heer C. Herstel;
- Mr. H.H. Holthuis; en
- Mr. W. Anker.

Ik heb er geen bezwaar tegen indien een en ander ook onder anderen wordt verspreid.

Met vriendelijke groet,

J.A.W. Knoester